

Nova spoljnopolitička strategija Srbije – perspektive i organičenja u Svetu promena

Autor: Ms.c Darko Obradović

www.czsa.org

Centar za stratešku analizu

Beograd

Maj, 2023

Ka Velikoj strategiji

Nakon glasanja u prvom koraku prijema Kosova u Savet Evrope srpski Predsednik Vučić najavio je donošenje Strategije spoljne politike Srbije. Najavljene su dubinske i suštinske promene ali ne i tektonske. Šta bi moglo da znači prvo a šta drugo, nije teško zaključiti da Srbija neće menjati kurs u odnosu na punopravno članstvo u Evropskoj Uniji, dok bi se drugo odnosilo na konkretno definisanje određenih aktivnosti sa trećim stranama.

Strategija spoljne politike neke države često se naziva „Velika strategija“ koja predstavlja vezu između kratkoročnog i dugoročnog ostvarenja nacionalnog interesa u interakciji sa drugim državama i organizacijama. Trebalo bi da odražava sklad između unutrašnjeg i spoljašnjeg usaglašavanja politike u odnosu na međunarodni sistem kroz pravilno angažovanje resursa na ostvarivanju zadatog cilja. Kisindžer je davno primetio razliku između državnika i analitičara, u kontekstu spoljne politike, gde ukazuje da se analitičari fokusiraju na spektar podataka dok državnicima često moraju da deluju u skladu sa predviđanjima u ograničenom vremenskom periodu. Sposobnost da se država optimalno pozicionira, kako bi se uvažili argumenti vremena, promena, izazova, ograničenja a ostvarili ciljevi zasniva se na donošenju strategije. U svetu promena i „ubrzanog“ vremena donošenje „velike strategije“ predstavlja nužnost. U prvom redu kroz donete strategije države komuniciraju među sobom. Strategija kao neka vrsta predajnika pomaže drugim akterima da razumeju vaše interese – u kom pravcu idete i gde želite da stignete. Na osnovu toga drugi međunarodni akteri se postavljaju u odnosu na vas u pogledu identifikacije, konfrontacije, saradnje ili konkurencije. Na unutrašnjem planu „velika strategija“ pomaže da se izbegnu proizvoljna lutanja i ne svrsishodne aktivnosti. U najmanju ruku strategija će pomoći da se odrede spoljnopolitički prioriteti i potezi. U trenutku dok je na snazi mantra od četiri stuba spoljne politike veoma je teško odrediti šta to u stvari znači. Da li to znači da će se u isto vreme ići u Centralnu Aziju ali i u Centralnu Evropu, što je često u praksi značilo više Centralne Azije a manje Evrope. Svakako je lakše ići u Aziju nego u Litvaniju ili Slovačku. Na kraju dana postavlja se pitanje svrhe takvih aktivnosti.

U svetu promena 21. Vek će biti vek orijentacije. Pravilna orijentacija znači i povoljnu poziciju za ostvarenje nacionalnog interesa. Mnogi najavljuju pad nove „gvozdene zavese“, ostaje pitanje da li će ta zavesa biti geografska, tehnološka, ekonomska, ideološka i po kom kriterijumu

skrojena. Da li je to nova Putinova „zavesa“ kao nekada Staljinova? Dobro je znati da Rusija Evropsku Uniju, u svojoj strategiji spoljne politike, smatra neprijateljskom organizacijom.

Odnos ekonomije i spoljne politike u vidu geoeconomije dolazi sve više do izražaja. Zadnjih 10 godina geopolitika i ekonomija prepliću se u složenom vrtlogu međuzavisnosti. Poslednji primeri su ograničenja transfera tehnologija sa Zapada u NR Kinu kao i kineska spoljna politika javnog duga. Potonja kancelarka Merkel je verovala u princip „Trgovinom do promena“. Što je i dalo rezultat osnivanjem EU kao najvećeg zajedničkog tržišta na svetu. Od Drugog svetskog rata ekonomska međuzavisnost sprečila je izbijanje tradicionalnih evropskih ratova i objedinila rivale oko vrednosnih, bezbednosnih i ekonomskih interesa.

Gde je tu Velika strategija Srbije? Principi 20. i 19. Veka su uveliko iza nas. Zapadni Balkan je već 30 godina, kao tamni vilajet, izvan potpunih evroatlantskih integracija. Odnosi između bivših jugoslovenskih republika više liče na ravnotežu snaga iz 19. veka nego na Evropu 21. Veka. Uprkos porastu uzajamne trgovine nepoverenje se oseća na svakom političkom pitanju. Umesto da imamo „tvrdih“ 6 glasova na temama od zajedničkog interesa događa se upravo suprotno. Višegradska grupa je dobar primer objedinjavanja zajedničkih interesa, i vredi napomenuti da i Slovačka i Mađarska imaju teritorijalnih „tereta“. Umesto ravnoteže snaga na Zapadnom Balkanu valja primeniti Vilsonovu ideju o kolektivnoj bezbednosti. Uzajamno nepoverenje moguće je prevazići samo u multietničkim integracijama koje odražavaju bazične interese svih naroda – ekonomija i životne šanse. Niko sa Zapadnog Balkana nije emigrirao zbog toga što ga komšije „ne vole“, već zbog ekonomske perspektive. Srbija se nalazi u specifičnom položaju gde balansira između različitih dimenzija. U prvom redu između ekonomije i geopolitike. U svakoj toj dimenziji Srbija pažljivo vaga da se njeni interesi ne ukrste na nekom polju sa interesima velikih sila. Svako ukrštanje nacionalnog interesa „malih“ sa „velikima“ dovodi do nacionalnog slabljenja. Iz tog razloga nova Velika strategija treba jasno da odražava potrebu nacionalnog interesa zasnovanu na realnim sposobnostima i mogućnostima.

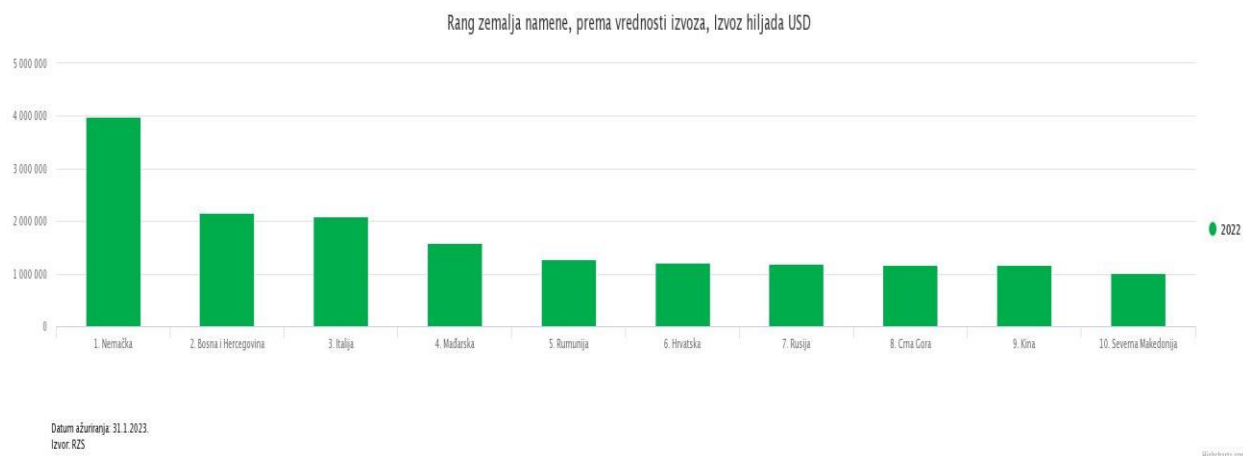
Četiri stuba spoljne politike Srbije

Dosadašnja srpska spoljna politika u 21. Veku ne odražava realno stanje međunarodnih odnosa, geopolitičkih okolnosti, bezbednosnih potreba i ekonomskih mogućnosti. Stiče se utisak da nakon petooktobarskih promena nije došlo do promena percepcije međunarodnih odnosa. Odsustvo blokovske podele sveta nije uvaženo kao realnost. Već je vrlo brzo usvojeno stanovište da je Srbija nekakva tampon zona u području kontakta međunarodnih blokova. Dok je realnost da Srbija u tom trenutku uveliko pozicionirana u središtu evroatlantskog sveta. Srpska geografija početkom 21. Veka određena je EU i NATO članicama na Severu, Jugu, Zapadu i Istoku. Ni jedan putni i plovni koridor ne vodi ka Srbiji a da ne prolazi kroz Evroatlantsku zajednicu. Na konferenciji „Geopolitička pozicija Srbije“ koju je organizovao Centar za stratešku analizu konstatovano je da formulacija o Srbiji kao „kući na sred puta“ predstavlja besmislicu koja se lažno pripisuje Sv.Savi. Niko ne prolazi kroz Srbiju sa Istoka na Zapad i obrnuto niti kroz Srbiju u ovom trenutku prolaze strateški transportni koridori važni za funkcionisanje Evropske Unije. Gasni koridor „Turski tok“(„Južni tok“) imao je svoj ograničeni značaj, dok 2023. poseduje važnost za Srbiju i Mađarsku, a tranzituje preko Bugarske. Istovremeno „Južni tok“ je najveći energetska koridor koji dovodi ruski gas u Srbiji kao jedini gas. Buduće interkonekcije za azerbejdžanski gas, kao i gas iz Istočnog mediterana te sa TNG terminalima u Grčkoj, imaju smisla samo u slučaju da Srbija postane deo unutrašnjeg gasovoda EU ili se bar pouzdano naveže za mrežu gasovoda u okviru inicijative Tri mora. U svakom drugom pogledu Srbija će kroz interkonekciju Niš-Dimitrovgrad smanjiti dobar deo svoje energetske zavisnosti od Rusije ali neće trajno biti navezana na alternativne izvore gasa sa dovoljnim kapacitetom da može da se odveže od energetske zavisnosti prema Rusiji. Dakle u pogledu geografskog položaja Srbije od ključne je važnosti da se izgradi veza sa širim evropskim inicijativama. Naročito u pogledu energetske povezanosti. U ovom trenutku ruski monopolski položaj u gasnom sektoru Srbije predstavlja otežavajuću okolnost u sred ne tržišnih principa u pogledu gasne infrastrukture, naročito magistralne kao i odsustva konkurencije.

U bezbednosnom smislu prema strategiji [Nacionalne bezbednosti Srbije](#) strateški prioritet je članstvo u EU, dok se saradnja sa NATO označava kao „komplementarna aktivnost u okviru pristupnog procesa Republike Srbije Evropskoj uniji i bilateralnim odnosima sa članicama i partnerskim državama“. Aspekt saradnje sa NATO se ocenjuje kao doprinos i jačanje globalne,

evropske i regionalne stabilnosti i kasnije se dodaje radi očuvanja regionalnog mira i unapređenja stabilnosti. Dok se saradnja sa ODKB-om označava kao doprinos globalnoj bezbednosti i stabilnosti. Treba primetiti da ODKB nije učesnik ni jedne značajne međunarodne vojne ili civilne misije. Sa iznetim je važno konstatovati i postojeći kurs ne svrstavanja u vojne saveze koji je definisan jednim paragrafom [Rezolucije Narodne skupštine o zaštiti suvereniteta, teritorijalnog integriteta i ustavnog poretka Republike Srbije](#) i to „Zbog ukupne uloge NATO-a, od protivpravnog bombardovanja Srbije bez odluke SB do Aneksa 11 odbačenog Ahtisarijevog plana, u kome se određuje da je NATO „konačan organ” vlasti u „nezavisnom Kosovu”, Narodna skupština donosi odluku o proglašavanju vojne neutralnosti Republike Srbije u odnosu na postojeće vojne saveze do eventualnog raspisivanja referenduma na kojem bi se donela konačna odluka po tom pitanju.“ Navedeno je osnov današnjeg spoljnopolitičkog pozicioniranja Srbije. A promena takvog stava je uslovljena u referendumu koji teško da može biti sproveden u objektivnim okolnostima usled snažne propagande u korist Ruske Federacije. Onako kako je navedeno ispada da je Srbija neutralna samo u odnosu na NATO jer se u tekstu ne spominje ODKB (koji u trenutku donošenja Rezolucije funkcioniše), sa druge strane neutralnost Srbije nije nikada tražio NATO, niti neka država iz našeg okruženja, dok je Ruska Federacija jedina država koja je aktivno lobirala i ukazivala na „sprečavanje“ širenja NATO-a. Neutralnost više liči kao ustupak Rusiji nego stvarna egzistencijalna potreba Srbije. Poznate su izjave ruskih zvaničnika po pitanju Crne Gore, Severne Makedonije i Bosne i Hercegovine kada je reč o članstvu ovih država u NATO-u. Pozicija neutralnosti u velikoj meri ne odražava bezbednosne interese Srbije i njenih građana, ukoliko sagledamo postojeće bezbednosne dileme, nasleđe prošlosti, ekonomske interese i mogućnosti uviđamo da dugoročno gubimo sposobnost efektivne zaštite svojih nacionalnih interesa ili se bar lišavamo mogućnosti u njihovom ostvarenju. Kao odgovor na regionalne bezbednosne dileme članstvo u NATO-u deluje kao jedina formula za njihovo eliminisanje. Bezbednosne potrebe su do sada ostvarivane modernizacijom vojske, dominantnom nabavkom ruske i kineske vojne tehnike i međunarodnim vojnim vežbama (kojih je 10 puta više sa NATO državama). U sled agresije na Ukrajinu Rusija je ostala bez velikog udela na [globalnom tržištu](#) oružja. Istovremeno sankcionisanje ruskih entiteta onemogućavaju dalju nabavku ruskog oružja za Vojsku Srbije čime nastupa nepredvidljiv period tranzicije srpskih borbenih sistema i njihovog održavanja.

Spoljna politika kao alat ostvarenja interesa kao aktivnost je značajna za ekonomiju kroz sklapanje ugovora, otvaranje tržišta, uvozno/izvoznih olakšica i preferencijalnih lista uvoza/izvoza. Na ovom mestu nećemo se baviti oružjem koje je uvek spoljnopolička kategorija.

Prema grafikonu [Republičkog zavoda za statistiku Srbije](#) može se videti da su u prvih pet srpskih izvoznih partnera Nemačka, Bosna i Hercegovina, Italija, Mađarska, Rumunija, za njima sledi Hrvatska na 6. mestu, Rusija na 7. I NR Kina na 9. mestu. Srpski izvoz u Rusiju i NR Kinu je tek za 200 miliona dolara veći od izvoza u Bosnu i Hercegovinu ili Italiju odnosno Srbija više izvozi u Crnu Goru nego u NR Kinu. Izneti podaci govore o orijentisanosti naše privrede ali i o dostupnosti tržišta za srpske proizvode i usluge. NR Kina se u prethodnih 10 godina prvi put pojavljuje 2021. u prvih deset izvoznih partnera što se dovodi u vezu sa strateški važnim industrijama pod kineskom kontrolom – Željezara Smederevo i Rudnik Bor.

[Izvoz Srbije u EU](#) raste brže od uvoza iz EU. Pokrivenost uvoza izvozom sa srpske strane u odnosu na EU se poboljšala; sa 48% u 2009. na preko 85% u 2021. (85% uvoza iz EU pokriveno je srpskim izvozom u EU). Investicije EU su dominantne u Srbiji iznose oko 68%. Prema javno dostupnim [podacima](#) EU čini najveći procenat stranih direktnih investicija u 2022.

Politika četiri stuba spoljne politike determinisana je globalnim konfrontacijama na relaciji SAD,EU – Rusija, SAD-NR Kina, EU-NR Kina. Ostvarenje nacionalnog interesa je pod uticajem uzajamno konfrontiranih međunarodnih aktera. Akteri poput Rusije imaju javno proklamovane ciljeve koji su ne spojivi sa strateškim ciljem Srbije u pogledu članstva u Evropskoj uniji. Režim sankcija, izolacije i međunarodnog bojkota Rusije, Putin na optužnici za

ratne zločine čini ne spojim održavanje izbalansirane politike iz razloga što ruski interesi isključuju srpske interese. Nepoštovanje teritorijalnog integriteta i suvereniteta Ukrajine, upotreba kosovskog primera Rusiju diskvalifikuje da bude zastupnik srpskih interesa po pitanju južne srpske pokrajine. Neutralan ili izbalansiran odnos uveliko izaziva negativne reakcije kako u Moskvi tako i u Evropskoj uniji. Jedno isključuje drugo. Situacija po pitanju NR Kine još uvek nije došla u situaciju zaoštrenosti ali je primetan otklon, zabrinutost i sumnja u kinesku viziju međunarodnih odnosa. Naročito što kinesku viziju međunarodnih odnosa odbacuje i samo kinesko susedstvo. Diskutabilna kineska pozicija po pitanju agresije na Ukrajinu dodatno pogoršava njen međunarodni ugled. Srbija je korisnik kineskih kredita kroz međunarodne sporazume u okviru Inicijative Put svile, a što nailazi na kritike i upozorenja evropskih zvaničnika. U slučaju poremećaja međunarodnih odnosa u indo-pacifičkom regionu saradnja Srbije i NR Kine se može naći pod objektivnim otežavajućim okolnostima. Razlozi za ispoljavanje negativnih posledica su geografske, ekonomske i bezbednosne prirode. Transfer i kupovina kineskog sistema FK-3, i ne samo FK-3, je već izazvala podrojenje i negodovanje Evroatlantske zajednice. Efekti poslovanja sa Kinom se i dalje analiziraju. Najavljeni ugovor o slobodnoj trgovini prema pojedinim ekonomskim analizama ne obećava mnogo.

Dosadašnja politika četiri spoljno-politička stuba je u najvećoj meri uslovljena „kosovizacijom“ srpske spoljne politike. Mnogi potezi u pogledu odbijanja usaglašavanja sa spoljnom i bezbednosnom politikom EU prema Rusiji direktno su povezani sa ruskom podrškom u OUN po pitanju članstva Kosova i energetske zavisnošću od Moskve. Sada kada je Rusija proglasila EU neprijateljskom organizacijom sve je manje prostora za manevar u pogledu održavanja ruske podrške u OUN od strane Srbije. Za Moskvu više nije NATO problem već ceo koncept evroatlantske zajednice odnosno i Evropska unija na ruskim zapadnim granicama. Sa tim u vezi Srbija se više puta našla u poziciji teških izbora a sa malo garancija za delotvornost takvih postupaka. Sva je prilika da Rusija više ne može da igra značajnu ulogu u evropskoj bezbednosnoj arhitekturi te samim tim prestaje potreba za „neutralnošću“ Srbije jer Srbija nema u odnosu na šta da bude neutralna radi davanja ustupaka Rusiji. Drugi blok država niti je formiran niti predstavlja opasnost po bezbednost Srbije, niti se Srbija geografski nalazi u poziciji da ima potrebu da bude neutralna kao što je to bila Finska. Direktna i izvesna pretnja po nacionalnu bezbednost Finske uslovlila je koncept neutralnosti. Danas se neutralnost ne smatra bezbednošću na evropskom kontinentu.

Kineski stub spoljne politike takođe svoje uporište pronalazi u „kosovizaciji“, dostupnosti infrastrukturnih kredita i akviziciji strateški važne industrije. Ples sa „zmajem“ zahteva sveobuhvatnu analizu kako kineskog spoljnopolitičkog nastupa tako i ekonomske interakcije. U pogledu kineskog stuba spoljne politike u ovom trenutku je realan nastavak ekonomske saradnje. Sa tim u vezi potrebno je težiti što većoj primeni evropske prakse u pogledu poslovanja i standarda. Kina je drugi evropski spoljnotrgovinski partner prisutna je u najvećim evropskim državama te kako bi se izbegli rizici po spoljnopolitičku poziciju Srbije važno je održati nivo saradnje u skladu sa evropskom spoljnom i bezbednosnom politikom te ekonomskim pravilima koje primenjuju i članice EU. Na ovakav način se izbegava dugoročni rizik u pogledu potpunog članstva Srbije u EU. Jedan od primera za ovu tezu je najavljeni ugovor o slobodnoj trgovini između Srbije i NR Kine, takav ugovor prestaje da važi onog trenutka kada Srbije pristupi EU. Sve veći angažman Kine u pogledu zagovaranja međunarodnih inicijativa poput Globalne inicijative za razvoj i Globalne inicijative za bezbednost može predstavljati spoljnopolitički rizik u odnosu na srpski strateški cilj.

Dva stuba označena kao SAD i EU predstavljaju jedan evroatlantski stub čiji suštinski i bazični principi i okviri nemaju bitnijih razlika. Sve je snažnija koordinacija SAD, NATO, EU po pitanju odgovora na rusku agresiju ali i pozicioniranja u odnosu na NR Kinu. Uveliko su pripremljeni institucionalni zaštitni okviri, dolazi do unilateralnog ograničavanja tehnološkog transfera, sve su prisutniji okršaji javnim saopštenjima, tenzije su obeležile i obaveštajne afere. Novi strateški koncept NATO-a više je kolektivna bezbednosna procena nego skup uopštenih formulacija. U pogledu odnosa sa SAD Srbija je uradila veliki posao. Zvaničnici obe države sve više govore o strateškom partnerstvu. Za odnose dve države kao pozitivno se ispoljava srpsko napuštanje ruske vizije blokvske podele Evrope. Naime Srbija na svojoj teritoriji organizuje vojnu vežbu „Platinasti vuk 23“ i šalje kontigent mirovnjaka u američku misiju na Sinaju. Evroatlantski stub je takođe opterećen „kosovizacijom“ i apsolutno suprotstavljenim stavovima po pitanju budućeg statusa Kosova dok se istovremeno svake godine povećava ekonomska i politička saradnja naročito u pogledu stranih direktnih investicija.

U prilog Velikoj strategiji Srbije

Najava kreiranja Velike strategije Srbije odnosno Strategije spoljne politike predstavlja dobru priliku za sveobuhvatnu i ekstenzivnu analizu učinka dosadašnja četiri stuba. Najava da će Srbija doneti novu strategiju odražava svest o promenama odnosa u svetu oko nas. Redefinisanje dosadašnje spoljnopolitičke postavke predstavlja potrebu da se uvažavaju novonastale međunarodne okolnosti. Zašto bi Srbija priznavala status velike sile Rusiji koju tako više ne posmatraju ni Kazahstan ni Jermenija. Ne treba upasti u zamku i pomisliti da najava nove strategije predstavlja radikalan zaokret u odnosu na politiku „nesvrstavanja u vojne saveze“, ali može predstavljati mogućnost da se svrsishodnije operacionalizuje takvo opredeljenje uz implementaciju modela koji funkcionišu po uzoru Austrije, Irske, Kipra. Kod modaliteta neutralnosti treba koristiti postojeća rešenja koja su uspešno implementirana u okviru Evropske unije, gde neutralnost ne znači i odsustvo usaglašavanja sa spoljnom i bezbednosnom politikom. Kada je reč o usaglašavanju najvidljivija je oblast spoljne politike i bezbednosti dok se zanemaruje sve veći izazov usaglašavanja i na ekonomskom polju.

Pripadnost međunarodnim organizacijama poput EU i NATO predstavlja model otporan na uticaje globalnih bezbednosnih, ekonomskih i drugih nevojnih kriza. Sama činjenica da je Hrvatska za oporavak od korone dobila 20 milijardi eura kao članica EU dovoljno govori o važnosti članstva u EU. Srbija kao država koja se ubrzano razvija, privlači investicije, uspešno sprovodi reforme i fiskalnu konsolidaciju u budućim vremenima mora eliminisati eksterne rizike na koje ne može da utiče. Kako se svet kreće ka sve intenzivnijoj konfrontaciji „kišobran“ kolektivne diplomatije predstavlja delotvornu odbranu i zaštitu.

Inicijative kompatibilne sa EU je neophodno podržati u svakoj prilici. U prvom redu efektivna operacionalizacija inicijative Otvoreni Balkan koja je naišla na potpunu podršku SAD. Vrednost ove inicijative se ogleda u njenoj razvojnoj orijentisanosti. Dodatna eksploatacija ove inicijative treba da ide u pravcu izgradnje zajedničkih kapaciteta za vanredne situacije i odbranu od hibridnih pretnji kao i konkurentnog zajedničkog tržišta. Između ostalog zalaganje za pristup inicijativi Tri mora je takođe svrsishodan pohod.

Hibridne pretnje više nisu domen akademskih radova već predstavljaju vrlo razornu, praktičnu i podmuklu aktivnost. Države Zapadnog Balkana su pod snažnim rizikom od hibridnih dejstava.

Jačanje kapaciteta na ovom polju kroz članstvo u Evropskom centru za hibridno ratovanje predstavljalo bi jasan spoljnopolitički signal i odraz realnih potreba da se zajedničkim kapacitetom eliminišu neželjena i destruktivna uplitanja.

Srpska spoljna politika je pod velikim uticajem paradigme koju je teško preko noći promeniti. U njih spadaju politička i odbrambena pozicija u regionu, ranije konfrontacija sa NATO i SAD, samoproglášena kosovska nezavisnost i širi međunarodi okvir povezan sa navedenim. Ako spoljnu politiku države posmatramo kao zbir državnih principa i pravaca u delovanju sa međunarodnim subjektima u kompleksnim međunarodnim odnosima, strategija bi trebala kritički da se osvrne na novonastale okolnosti i tektonske promene u odnosu na Srbiju.

Proces donošenja velike strategije Srbije treba da obuhvati mere za sanaciju protivurečnih pozicija pojedinih članica EU po pitanju samoproglášene nezavisnosti Kosova i istovremene zaštite nacionalnih interesa i same države u pogledu daljeg ekonomskog razvoja i pozicioniranja Srbije u 21. Veku. Teret nerešenog statusa Kosova čini jednačinu nultog zbira u odnosu sa bazičnim interesima. Ublažavanje ranjivosti od delovanja drugih van evropskih aktera traži potpuno sagledavanje koristi i šteta iz tih odnosa. Kontra mere na sprečavanju kosovske međunarodne afirmacije više se ne odvijaju u globalnom okviru već u evropskom. Nesigurnost proizilazi pod uticajem „kosovizacije“, Srbija svesno preuzima određene rizike u preceni svojih odluka koje dovode do različitih reakcija drugih aktera, Velika strategija upravo treba da da procenu verovatnoće ponašanja tih aktera i aktivnosti putem kojih će Srbija postići svoj cilj. Akcenat na jačanju bilateralnih odnosa sa članicama EU predstavlja dobar put uvažavajući rezultate obnove odnosa između Srbije i Mađarske kao primera uspešnog strateškog pristupa. Uključivanje u inicijative kompatibilne sa EU dodatno će jačati put ka punopravnom članstvu u EU. Izgradnja tehnološkog i vojno-bezbednosnog mosta sa SAD kao i obnova odnosa pokazuje dobre rezultate srpskog pristupa. Ključni izazovi u procesu donošenja Velike strategije odnosiće se na obim saradnje Srbije i NR Kine i priroda tog odnosa sa stanovišta da li će se Srbija priključivati novim kineskim inicijativama poput Globalne inicijative za razvoj i Globalne inicijative za bezbednost. Za razliku od inicijative Put svile ove dve inicijative su veoma ideološki obojene i konfrontirajuće te im se mora pristupiti posebnom analizom.

Nova strategija spoljne politike biće test mogućnosti da Srbija izađe iz dominantnog spoljnopolitičkog diskursa koji se kreće u snažnoj hladnoratovoskoj postavci, sukobom sa

NATO, samoproglášenom nezavisnošću Kosova i blokovskoj podeli sveta i ulogom nesvrstanog pokreta. Za kraj očekivanja su da će Srbija nastojati da svoj interes zaštiti kroz eliminaciju rizika proizašlih iz polarizujućeg međunarodnog sistema.